

Τα μοναστήρια του Πόντου

Εργασία του τμήματος Ε3

**Οι σπουδαίες Μονές
του Πόντου**

ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ ΣΤΟΝ ΠΟΝΤΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- ✘ Παναγία Σουμελά!
- ✘ Δυο λέξεις που συμβολίζουν και εκφράζουν σύμπαντα τον Ποντιακό Ελληνισμό, που σηματοδοτούν την μαρτυρική του πορεία στο χωροχρόνο εδώ και δεκαεφτά, περίπου, αιώνες, που επισημαίνουν emphatically το παρελθόν, το παρόν αλλά και το μέλλον του, που ενσαρκώνουν την πίστη και τα οράματά του, που αποτελούν την καταφυγή και την ελπίδα του, την ψυχή της ψυχής του, το είναι του. Τον Ποντιακό Ελληνισμό, που του στερήθηκε το δικαίωμα να κατοικεί στην Ιστορική του Πατρίδα, όπου εκεί στα παράλια του Ευξείνου Πόντου ανέπτυξε για τρείς χιλιάδες χρόνια έναν σημαντικότερο πολιτισμό.
- ✘ Οι λέξεις Παναγία Σουμελά επισημαίνουν εμβληματικά όλη τη χριστιανική ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού, το κλέος του και τις χαρές του, τα ηρωικά κατορθώματα των Ακριτών και την Αυτοκρατορία των Μεγαλοκομνηνών της Τραπεζούντας, τους θρύλους, τα τραγούδια και τους λεβέντικους χορούς του, το πνεύμα του και την καρδιά του.
- ✘ Η Ιερά Μονή Παναγίας Σουμελά είναι χριστιανικό μνημείο της Τουρκίας. Λειτουργούσε ως μοναστήρι έως τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922.
- ✘ Είναι χτισμένη μέσα σε σπηλιά σε απόκρημνη πλαγιά του όρους Μελά, στην ενδοχώρα της Τραπεζούντας, από όπου έχει πάρει και το όνομά της: Παναγία "εις του Μελά", "σου Μελά" στην Ποντιακή διάλεκτο

ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

- ✘ Σύμφωνα με την παράδοση, το 386 οι Αθηναίοι μοναχοί Βαρνάβας και Σωφρόνιος οδηγήθηκαν στις απρόσιτες βουνοκορφές του Πόντου μετά από αποκάλυψη της Παναγίας, με σκοπό να ιδρύσουν το μοναχικό της κατάλυμα.
- ✘ Οι μοναχοί Βαρνάβας και Σωφρόνιος έκτισαν με τη συμπαράσταση της γειτονικής μονής Βαζελώνα κελί και στη συνέχεια εκκλησία μέσα στη σπηλιά, στην οποία είχε μεταφερθεί θαυματουργικά η εικόνα. Το σοβαρό πρόβλημα της ύδρευσης του μοναστηριού λύθηκε, επίσης σύμφωνα με την παράδοση, κατά θαυματουργό τρόπο.
- ✘ Κοντά στο σπήλαιο κτίστηκε το 1860 ένας πανοραμικός τετράωροφος ξενώνας 72 δωματίων και άλλοι λειτουργικοί χώροι για τις ανάγκες των προσκυνητών, καθώς και βιβλιοθήκη. Γύρω από τη μονή ανοικοδομήθηκαν μικροί ναοί αφιερωμένοι σε διάφορους αγίους.
- ✘ Οι ιδρυτές του μοναστηριού συνέχισαν τη δράση τους και έξω από τον προσκυνηματικό χώρο. Σε απόσταση 12 χιλιομέτρων από τη μονή, απέναντι από το χωριό Σκαλίτα, έχτισαν το ναό του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης και σε απόσταση δύο χιλιομέτρων το παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας, στο οποίο οι μοναχοί το 1922 έκρυψαν την εικόνα της Μεγαλόχαρης, τον σταυρό του αυτοκράτορα Μανουήλ Γ΄ του Κομνηνού και το χειρόγραφο Ευαγγέλιο του Οσίου Χριστοφόρου.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

• Η μονή κατά καιρούς υπέφερε από τις επιδρομές των μη-Ορθοδόξων και των κλεπτών, εξ αιτίας της φήμης και του πλούτου που απέκτησε. Μερικά περιστατικά συνδέονται και με θαυματουργικές επεμβάσεις της Παναγίας για τη σωτηρία του μοναστηριού. Σε κάποια από αυτές τις επιδρομές λεηλατήθηκε από ληστές και, σύμφωνα πάντα με την παράδοση, καταστράφηκε, για να ανασυσταθεί από τον Τραπεζούντιο Όσιο Χριστόφορο το 644. Τη μονή προίκισαν με μεγάλη περιουσία και πολλά προνόμια, κτήματα, αναθήματα και κειμήλια οι αυτοκράτορες του Βυζαντίου και αργότερα κυρίως οι αυτοκράτορες της Τραπεζούντας Ιωάννης Β΄ Κομνηνός (1285-1293), Αλέξιος Β΄ Κομνηνός (1293-1330), Βασίλειος Α΄ Κομνηνός (1332-1340), ο Μανουήλ Γ΄ Κομνηνός (1390-1417), και ο Αλέξιος Γ΄ (1349-1390). Ο πρώτος προσέφερε στη μονή ανεκτίμητης αξίας Σταυρό με τίμιο ξύλο, ο οποίος σήμερα μετά από πολλές περιπέτειες, βρίσκεται μαζί με τα άλλα κειμήλια της μονής στην Καστανιά της Βέροιας. Ο Αλέξιος Γ΄ (1349-1390), τον οποίο πιστεύεται ότι έσωσε η Θεοτόκος από μεγάλη τρικυμία και τον βοήθησε να νικήσει τους εχθρούς της, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης την οχύρωσε καλά, έχτισε πύργους, νέα κελιά και ανακαίνισε τα παλαιά της κτίσματα. Της χάρισε 48 χωριά και εγκατέστησε 40 μόνιμους φρουρούς για την ασφάλειά της. Γενικά προσέφερε τόσα πολλά ώστε να ανακηρυχθεί από τους μοναχούς ως «νέος Κτήτωρ».

ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

- Τα μοναστήρια του Πόντου υπέφεραν από τη βάρβαρη και ασεβή συμπεριφορά των Νεότουρκων και των Κεμαλικών, οι οποίοι φανάτιζαν τις άγριες και ληστρικές μουσουλμανικές ομάδες. Πολλές φορές έπεσαν θύματα ληστειών και καταστροφών.
- Κατά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 οι Τούρκοι κατέστρεψαν ολοσχερώς το μοναστήρι. Αφού πρώτα λήστεψαν όλα τα πολύτιμα αντικείμενα που υπήρχαν μέσα στη μονή, μετά έβαλαν φωτιά, για να σβήσουν τα ίχνη των εγκλημάτων τους ή για να ικανοποιήσουν το μίσος τους εναντίον των Ελλήνων. Οι μοναχοί πριν την αναγκαστική έξοδο το 1923 έκρυψαν μέσα στο παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας την εικόνα της Παναγίας, το ευαγγέλιο του Οσίου Χριστοφόρου και τον σταυρό του αυτοκράτορα της Τραπεζούντας Μανουήλ Κομνηνού.
- Τον Ιούνιο του 2010 το Τουρκικό Κράτος έδωσε άδεια στο Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως για να τελεστεί στη μονή η λειτουργία για την γιορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στις 15 Αυγούστου 2010, με την Τουρκία να προσδοκά τόσο στην έξωθεν καλή μαρτυρία για σεβασμό των θρησκευτικών ελευθεριών όσο και σε οικονομικά οφέλη από την αύξηση των τουριστών στην περιοχή τις ημέρες αυτές. Στην απόφαση να ανοίξει η μονή για μία ημέρα διεκδικεί μερίδιο και η Ρωσική Εκκλησία. Αυτή ήταν η πρώτη φορά ύστερα από 88 έτη που το μοναστήρι λειτούργησε ξανά ως εκκλησία, καθώς τα τελευταία χρόνια είχε μετατραπεί σε μουσείο

Η ΜΟΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

- ✘ Από εδώ και ύστερα μια άλλη ιστορία γράφεται στον ελλαδικό χώρο. Είκοσι χρόνια λησμονημένη στο μουσείο, χρόνια μουσειακό αντικείμενο. Το 1951 ιδρύεται στη Θεσσαλονίκη το σωματείο Παναγία Σουμελά με πρωτεργάτη τον γιατρό Φίλωνα Κτενίδη από την Κρωμνή του Πόντου και τον Αύγουστο του 1952 ύστερα από σοβαρές και υπεύθυνες προσπάθειες η εικόνα της Παναγίας ενθρονίστηκε με επισημότητα στον ναό που χτίστηκε στο όρος Βέρμιο σε περιοχή που παραχώρησε η κοινότητα της Καστανιάς. Τον Αύγουστο του 1993 παραδόθηκαν από το βυζαντινό μουσείο Αθηνών ο πολιτικού Σταύρος και το Ευαγγέλιο του όσιου Χριστόφορου. στα υψώματα της Καστανιάς οι πρόσφυγες του Πόντου ανιστόρησαν τον Πόντο σε μικρογραφία όπως πολύ εύστοχα τόνισε ο επί σειρά ετών πρόεδρος της Παναγίας Σουμελά Παναγιώτης Τανιμανίδης. Από τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασης της στο Βέρμιο, άρχισαν να συσσωρεύουν χιλιάδες προσκυνητές με τη συμπαράσταση των οποίων ολοκληρώνεται ένα έργο αξιόλογο, θρησκευτικό, εθνικό, κοινωνικό και πολιτιστικό.
- ✘ Είναι ανάγκη να τονιστεί πως τόσο οι Πόντιοι όσο και οι υπόλοιποι κάτοικοι της Μακεδονίας, είναι οι γνήσιοι Έλληνες με ελληνορθόδοξη συνείδηση όσο και αν μερικοί προσπαθούν να διαστρεβλώσουν η ιστορία και να ματαιώσουν την αδελφική συμβίωση το λαό. Αυτό τουλάχιστον φανερώνει η τελευταία ανάμνηση της ανύπαρκτης μακεδονικής εθνότητας και οι σοβινιστικές διαθέσεις της Τουρκίας που εκφράζονται με πολλές ενέργειες και ιδιαίτερα με την κατάληψη και κατοχή του βόρειου τμήματος της Κύπρου.
- ✘ Η Παναγία Σουμελά φρουρός των βόρειων συνόρων της Ελλάδας, ιερό κέντρο του ανά τον κόσμο ποντιακού ελληνισμού, εκφράζει την κοινή των Ελλήνων συνείδηση για τη διατήρηση της εθνικής μνήμης και την θέληση για ένα κόσμο αδελφωμένο που θα διδάσκεται όμως από την ιστορία.

ΠΗΓΕΣ

- ✘ <https://www.panagiasoumela.gr/index.php?act=viewCat&catId=10>
- ✘ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CE%B1_%CE%A3%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%AC

ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΖΕΛΩΝΟΣ

Γενικά Στοιχεία

- Η Μονή Αγίου Ιωάννη Βαζελώνος, γνωστή και ως Μονή Βαζελών(ος) ή Ζαβουλών, ήταν σπουδαίο ορθόδοξο μοναστήρι στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, το οποίο είναι σήμερα ερειπωμένο. Χτίστηκε το 270 μ.Χ. και βρίσκεται 40 χιλιόμετρα νότια της Τραπεζούντας. Ο Αυτοκράτορας Ιουστινιανός διέταξε την επισκευή του μοναστηριού το 565, το οποίο ανακαινίστηκε πολλές φορές μέχρι τον 20ό αιώνα. Τα σημερινά του κτήρια χρονολογούνται από την ανοικοδόμηση του 1410.
- Η μονή Βαζελώνος ήταν ένα κέντρο της ελληνορθόδοξης ζωής στην περιοχή και διατηρούσε κάποιου είδους κυριότητα στα γύρω χωριά μέχρι την διάλυσή της. Τοιχογραφίες στην βόρεια εξωτερική πλευρά του καθολικού της απεικονίζουν τον Παράδεισο, την Κόλαση και την Τελευταία Κρίση και χρονολογούνται από πολλούς αιώνες.
- Το μοναστήρι δέχθηκε πολλές φορές επιθέσεις σε όλη την ιστορία του. Περί το 500, Πέρσες εισβολείς (των Σασσανιδών) εισέβαλαν στο μοναστήρι, σκότωσαν τους μοναχούς και κατέστρεψαν μέρος του. Κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, τουρκικές δυνάμεις επιτέθηκαν στο μοναστήρι. Η Μονή εγκαταλείφθηκε οριστικά το 1923 μετά την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Διάφοροι βανδαλισμοί που ακολούθησαν συνέβαλαν στην ερειπωμένη εικόνα του μοναστηριού.
- Λίγα αντικείμενα διασώζονται από το αρχείο της Μονής. Ορισμένα έγγραφα βρίσκονται σήμερα στο Μουσείο της Αγίας Πετρούπολης, ενώ άλλα φυλάσσονται από την Τουρκική Ιστορική Εταιρεία (Türk Tarih Kurumu). Οι ιστορικοί έχουν αντλήσει χρήσιμες πληροφορίες από αυτά τα έγγραφα σχετικά με την ζωή στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και την Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας.

Ιστορία

- Η Μονή Βαζελώνος χτίστηκε κατά τη ρωμαϊκή εποχή. Κατοικήθηκε για πρώτη φορά το 270 ή το 317. Μετά την διαίρεση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας το 395, η Ανατολία (συμπεριλαμβανομένης της Μονής) περιήλθε στην Ανατολική Ρωμαϊκή (Βυζαντινή) Αυτοκρατορία. Η Μονή δέχθηκε επιθέσεις και καταστράφηκε πολλές φορές από εισβολές. Τον 6ο αιώνα λεηλατήθηκε από τους Σασσανίδες, οι οποίοι σκότωσαν τους μοναχούς. Βυζαντινοί αυτοκράτορες χρηματοδότησαν το μοναστήρι τον 7ο και 8ο αιώνα, επιτρέποντας την επέκτασή του.
- Κατά τη διάρκεια της Τέταρτης Σταυροφορίας, οι Σταυροφόροι άλωσαν την Κωνσταντινούπολη, πράγμα που διέσπασε την Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Η περιοχή του Πόντου, στην οποία ανήκε η Μονή, συνέστησε την Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας. Οι αυτοκράτορές της χρηματοδότησαν συνεχώς τη Μονή σε όλο τον Μεσαίωνα. Όπως και άλλα μεγάλα Ποντιακά μοναστήρια, η Μονή Βαζελώνος «ήταν προικισμένη από τους αυτοκράτορες». Η περιοχή του Πόντου παρέμεινε υπό την κυριαρχία της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας μέχρι την Οθωμανική κατάκτησή της το 1461. Η Μονή Βαζελώνος συνέχισε την λειτουργία της κατά την οθωμανική εποχή και τον Παγκόσμιο Πόλεμο.

Νεότερη Ιστορία

- Επεισόδια βίας σημειώθηκαν στη Μονή τα τελευταία χρόνια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Τούρκοι στρατιώτες συνέλαβαν Πόντιους από το Βιλαέτι της Τραπεζούντας, τους έφεραν στο μοναστήρι και τους σκότωσαν. Ορισμένες γυναίκες βιάστηκαν πριν εκτελεστούν. Οι τελευταίοι μοναχοί εξαναγκάστηκαν να την εγκαταλείψουν κατά τη διάρκεια της ανταλλαγής πληθυσμών μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων το 1923. Οι περισσότεροι Ελληνορθόδοξοι που είχαν αποφύγει την γενοκτονία εξαναγκάστηκαν να φύγουν στην Ελλάδα και οι γηγενείς μουσουλμάνοι της Ελλάδας εκδιώχθηκαν στην Τουρκία. Μετά την ανταλλαγή πληθυσμών, ένας μοναχός, ο Διονύσιος Αμαραντίδης, πήρε μια εικόνα του Ιωάννη του Βαπτιστή από τη Μονή Βαζελώνος και την μετέφερε στη Μονή της Αγίας Τριάδας στις Σέρρες.
- Σήμερα, η Μονή κείται σε ερείπια. Οι βανδαλισμοί συνέβαλαν στην ερειπωμένη κατάστασή της. Το Μουσείο της Αγίας Πετρούπολης και η Τουρκική Ιστορική Εταιρεία (Türk Tarih Kurumu) διατηρούν ό,τι διασώθηκε από τα αρχεία της.

Η μονή στην Ελλάδα σήμερα

- Τελευταίος ηγούμενος της μονής στον Πόντο ήταν ο Αρχιμανδρίτης Πανάρετος Τοπαλίδης. Κατά την καταστροφή της μονής το 1922, ο εκτελών χρέη τοποτηρητή της μονής, τότε ιερομόναχος και κατόπιν Αρχιμανδρίτης Διονύσιος Αμαραντίδης, διέσωσε την εικόνα της αποτομής του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, την οποία και φύλαξε σε μοναστήρια της περιοχής Σερρών (Αγίου Δημητρίου Πανοράματος και Αγίας Τριάδας Τούμπας).
- Τον Ιούνιο του 1970, η εικόνα της αποτομής του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου μεταφέρθηκε από τις Σέρρες στον Άγιο Δημήτριο, με τις πρέπουσες τιμές, με συνοδεία του Αρχιμανδρίτη Διονύσιου Αμαραντίδη. Από τότε, το Σωματείο «Αγίου Ιωάννη Βαζελώνος» και με την συμπαράσταση των κατοίκων της περιοχής, τοπικών φορέων, πλήθους πιστών από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό, μικρών ή μεγάλων ευεργετών, άρχισε το έργο ανέγερσης μονής στις δυτικές πλευρές του Βερμίου, στον Άγιο Δημήτριο Κοζάνης, με την κατασκευή Ιερού Ναού του Προδρόμου, κελιών και πολλών άλλων έργων υποδομής.
- Με την εγκατάσταση, το 1997, του υπερήλικα γέροντα πατέρα Μάξιμου από την Μονή Ιβήρων του Αγίου Όρους, πλήθος πιστών από όλη την Ελλάδα κατέφθανε στην υπό ανέγερση μονή. Ο Γέροντας Μάξιμος, μέχρι της «κοιμήσεως» του στο Άγιο Όρος, ήταν ο κυριότερος χορηγός.
- Ο πανηγυρικός εορτασμός της Μονής γίνεται κάθε χρόνο την 24η Ιουνίου, στο «Γενέθλιο του Τιμίου Προδρόμου».
- Τον Ιούλιο 2009, με τις ευλογίες του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Σερβίων & Κοζάνης κ.κ. Παύλου, την εθελοντική εργασία κατοίκων της περιοχής, την οικονομική ενίσχυση τοπικών φορέων και πιστών από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό, άρχισαν οι εργασίες συντηρήσεως του Ναού, προκειμένου να αντιμετωπιστούν κατ' αρχάς τα σοβαρά προβλήματα εισροών νερού από την σκεπή και στην συνέχεια για τον εξωραϊσμό του.

Πηγές

- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BF%CE%BD%CE%AE_%CE%91%CE%B3%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%99%CF%89%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B7_%CE%92%CE%B1%CE%B6%CE%B5%CE%BB%CF%8E%CE%BD%CE%BF%CF%82

Μονή Παναγίας Θεοσκεπάστου

Γενικά Στοιχεία

- ▣ Η Μονή της Παναγίας Θεοσκεπάστου (Παναγία Θεοσκέπαστος), σήμερα γνωστή στα τουρκικά ως «Kizlar Manastiri», είναι ένα πρώην γυναικείο μοναστήρι που χτίστηκε την εποχή της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας.

- Το μοναστήρι με τον λαξευτό ναό της Παναγίας Θεοσκεπάστου συνδέθηκε στενά με την οικογένεια του Αλεξίου Γ΄ Μεγάλου Κομνηνού (1349-1390). Ήταν μάλιστα χώρος ταφής μελών της Αυτοκρατορικής οικογένειας, όπως συμβαίνει και στην περίπτωση άλλων σημαντικών εκκλησιαστικών ιδρυμάτων της Τραπεζούντας. Η σχέση της οικογένειας των Μεγάλων Κομνηνών με το μοναστήρι αποτυπωνόταν και σε κτητορική παράσταση σε τοίχο του ναού, η οποία απεικόνιζε τον Αλέξιο Γ΄ ανάμεσα στη σύζυγό του Θεοδώρα και τη μητέρα του Ειρήνη. Η τελευταία κρατούσε ομοίωμα του ναού, στοιχείο που την χαρακτήριζε κύριο χορηγό-κτίτορα, κατά τα εικονογραφικά χαρακτηριστικά της εποχής.
- Ανάμεσα στους τάφους είναι και αυτός του Ανδρονίκου, νόθου γιου του Αλεξίου Γ΄, ο οποίος σκοτώθηκε πολύ νέος, σύμφωνα με πηγές της εποχής, πέφτοντας από ένα παράθυρο του παλατιού στην Τραπεζούντα και ενταφιάστηκε στο νάρθηκα της Μονής Θεοσκεπάστου. Στη μονή ενταφιάστηκαν και ο γιος και ο εγγονός του Αλεξίου Γ΄, ο Μανουήλ Γ΄ και ο Αλέξιος Δ΄ Μέγας Κομνηνός, αλλά δεν σώζονται στοιχεία για τους τάφους τους και τις σχετικές ταφικές επιγραφές.

- ▣ Η Μονή βρίσκεται στους πρόποδες του Μιθρίου όρους και έχει θέα σε όλη την πόλη της Τραπεζούντας. Είναι χτισμένη σε δύο επίπεδα και περιβάλλεται από ψηλό προστατευτικό τείχος. Ο τειχισμένος χώρος, εκτός από την κεντρική σπηλαιώδη εκκλησία, περιλαμβάνει κελιά και μικρότερους ναούς και στεγάζει χώρους ταφής.
- ▣ Το μοναστήρι αποτελούνταν αρχικά από τη λαξευτή στο βράχο εκκλησία στη νότια πλευρά, ένα παρεκκλήσι στην είσοδό του και μερικά κελιά. Υπέστη σημαντικές επισκευές αρκετές φορές και πήρε τη σημερινή της μορφή τον 19ο αιώνα, καθώς το 1843, στο πλαίσιο ανακαίνισης, έγιναν εκτεταμένες επεμβάσεις. Έτσι, η περιγραφή της αρχικής μορφής του μνημείου βασίζεται σε μαρτυρίες (φωτογραφίες, σχέδια, αποτυπώσεις) μελετητών και περιηγητών του 19ου αιώνα

Η μονή σήμερα

- ▣ Ανοιχτή είναι πλέον για τους επισκέπτες η Μονή Θεοσκεπάστου (Kizlar Manastiri, δηλαδή μοναστήρι των κοριτσιών στα τουρκικά), καθώς ολοκληρώθηκαν οι αναστηλωτικές εργασίες που ξεκίνησαν το 2014 σε συνεργασία με το υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Το μνημείο βρίσκεται στη συνοικία Ορτάχισαρ της Τραπεζούντας.

ΠΗΓΕΣ

- ▣ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CE%B1_%CE%98%CE%B5%CE%BF%CF%83%CE%BA%CE%AD%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%82
- ▣ <https://www.pontosnews.gr/663600/pontos/toyrkia-anastilothike-i-moni-theoskepastoy-stin-trapezoynata/>

Μονή Άγιος Γεώργιος Περιστερεώτας στον Πόντο ☺

Γενικά στοιχεία

- Ο Άγιος Γεώργιος (280 - 23 Απριλίου 303) ήταν Έλληνας στρατιωτικός του ρωμαϊκού στρατού. Καταγόταν από την Καππαδοκία και υπηρετούσε ως αξιωματικός του στρατού επί αυτοκράτορα Διοκλητιανού. Καταδικάστηκε σε θάνατο, επειδή δεν αποκήρυξε τη χριστιανική του πίστη. Αργότερα, αγιοκατατάχθηκε ως χριστιανός μάρτυρας.

Ιστορία

- Ιδρύθηκε το 752. Είναι χτισμένη στο όρος Πυργί της επαρχίας Γαλιαινας, σε υψόμετρο 1200 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, βορειοανατολικά της Παναγίας Σουμελά, 30 χλμ. νοτιοανατολικά της Τραπεζούντας.
- Το όνομά της προήλθε από τον μοναχό Περιστερεώτη. Κατά τον θρύλο, ένα κοπάδι περιστέρια κατέβηκε από τα δάση των Σουρμένων και οδήγησε τρεις μοναχούς που μετέφεραν την εικόνα του Αγίου Γεωργίου στον τόπο όπου χτίστηκε το μοναστήρι

Ιστορία

- Κατά την εποχή της ακμής του, το μοναστήρι αποτελείτο από 187 κελιά και μια μεγάλη βιβλιοθήκη που φιλοξενούσε πάνω από 7000 τόμους. Το 1203, μετά από 450 χρόνια συνεχούς χρήσης, το μοναστήρι υπέστη περσικές επιδρομές, λεηλατήθηκε και εγκαταλείφθηκε. Για δύο αιώνες δεν έζησε κανένας μοναχός σε αυτό.
- Το 1398 δόθηκε άδεια από τον αυτοκράτορα της Τραπεζούντας, Μανουήλ Γ΄ για να ανοίξει ξανά το μοναστήρι. Ο Προηγούμενος της μονής Σουμελά Θεοφάνης Λαζίας ανακαίνισε τα κελιά και το ναό και στη συνέχεια έγινε Ηγούμενος της μονής (1393-1426). Ακολούθησαν ως ηγούμενοι ο Βαρνάβας Λαζίας (1426–49) και ο Μεθόδιος Σουρμένων (από το 1449).
- Το 1462 το μοναστήρι καταστράφηκε εν μέρει όταν ληστές έκλεψαν πολλά από τα κειμήλιά του. Πολλά από τα υπάρχοντά του χάθηκαν επίσης στις πυρκαγιές του 1483, όταν από απροσεξία του εκκλησιάρχου Ιωαννίκιου κάηκε το Άγιο Βήμα του Καθολικού της Μονής, με αποτέλεσμα να καταστραφούν τα παλαιότερα έγγραφα, οι κώδικες αλλά και το χρυσόβουλο του αυτοκράτορα Τραπεζούντας Αλεξίου Γ΄.
- Το 1493 ξαναχτίστηκε με άδεια και προνόμια του σουλτάνου Βαγιαζίτ Β΄. Τα προνόμια ενισχύθηκαν με ιδιαίτερο χρυσόβουλο από τον διάδοχό του, τον Σουλτάνο Σελίμ Α΄ [1].
- Το 1501, με σιγίλλιο του Πατριάρχη Ιωακείμ Α΄, το μοναστήρι τέθηκε υπό την άμεση δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως και παρέμεινε ως σταυροπήγιο μέχρι την εγκατάλειψή του.

Εικόνες

Ιστορία

- Το μοναστήρι έκλεισε στις 17 Ιανουαρίου 1923, όταν ο ηγούμενος Γρηγόριος και οι μοναχοί, όπως και οι υπόλοιποι Έλληνες κάτοικοι εκδιώχθηκαν στην Ελλάδα.
- Σήμερα, η Μονή του Αγίου Γεωργίου Περιστερεώτα έχει δημιουργηθεί στους πρόποδες του όρους Βερμίου, στο Ροδοχώρι Ναούσης, σε μια ειδυλλιακή καταπράσινη τοποθεσία, εκτάσεως 200 στρεμμάτων, την οποία παραχώρησαν οι κάτοικοι του Ροδοχωρίου από την ιδιοκτησία τους. Τα επίσημα εγκαίνια της Ι.Μονής έγιναν στις 16 Ιουνίου 1978.

ΆΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΕΩΤΑΣ

ΡΟΔΟΧΩΡΙ ΗΜΑΘΙΑΣ

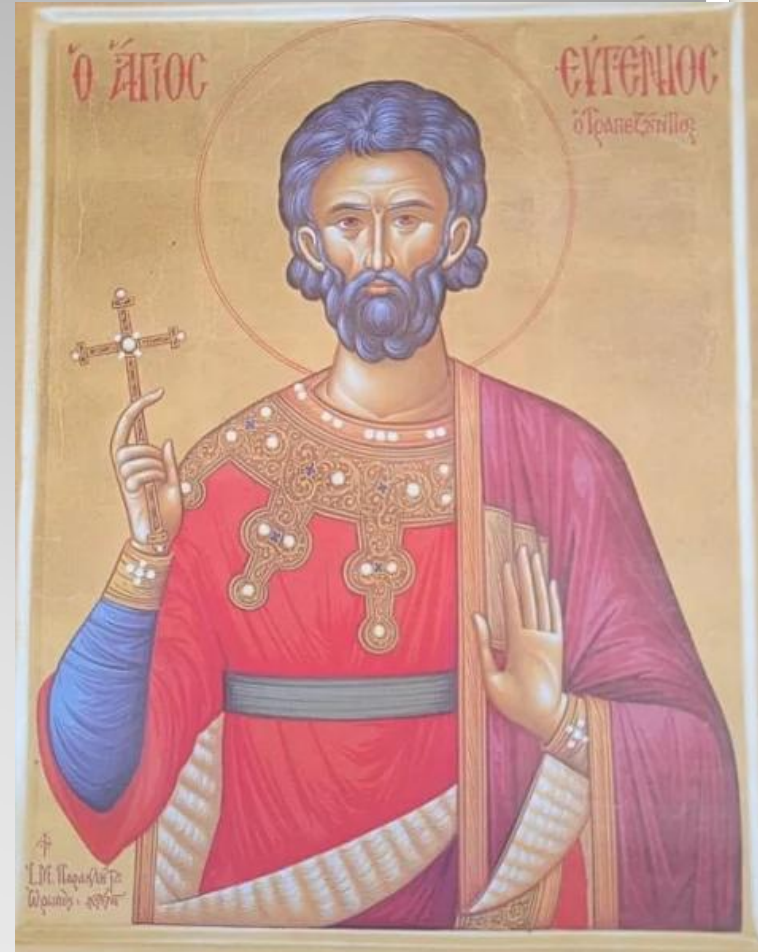
Πηγές

- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BF%CE%BD%CE%AE_%CE%91%CE%B3%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%8E%CF%84%CE%B1

Ναός Αγίου Ευγενίου Τραπεζούντα

- Ο μεγαλομάρτυρας Άγιος Ευγένιος γεννήθηκε στην Τραπεζούντα και μαρτύρησε με αποκεφαλισμό στα χρόνια του αυτοκράτορα Διοκλητιανού το 292 μ.Χ. Το αίμα του Ευγενίου επισφράγισε το θρίαμβο του χριστιανισμού στον Πόντο κατά της ειδωλολατρίας. Ανακηρύχθηκε από τον Αλέξιο Α΄ Μέγαλο Κομνηνό πολιούχος της Τραπεζούντας και χτίστηκε ο μεγαλοπρεπής ναός του. Μαζί με τον ναό της Παναγίας Χρυσοκεφάλου αποτελούσε το κέντρο της εκκλησιαστικής, εθνικής και πολιτικής ζωής της πόλης. Όταν η Τραπεζούντα καταλήφθηκε από τους Τούρκους, ο Πορθητής αμέσως μετέτρεψε το ναό σε τζαμί με το όνομα «Yeni Cuma Camii», δηλαδή «τζαμί της νέας Παρασκευής», γιατί εκεί προσευχήθηκε για πρώτη φορά.

- Ο ναός του Αγίου Ευγενίου πρέπει να ήταν καθολικό μονής. Ο ρυθμός του ανατολική βασιλική με τρούλο και χωρίς εξώστες. Η δυτική είσοδος του ναού πρέπει να είχε νάρθηκα μπροστά της, αλλά καταστράφηκε από τους Τούρκους και αφού φράχτηκε μετατράπηκε σε παράθυρο.
- Η είσοδος στο ναό γινόταν από την βόρεια πλευρά. Στο ναό φυλάσσονταν, μέσα σε ασημένια λάρνακα, τα λείψανα του Αγίου Ευγενίου και των συναθλητών του, Κανίδιου, Ακύλα και Ουαλεριανού.
- **Ο ναός πανηγύριζε δύο φορές το χρόνο, 21 Ιανουαρίου, εορτή του μαρτυρίου του Αγίου και 24 Ιουνίου εορτή των γενεθλίων του.**

Γενικά Στοιχεία

© Thomais Kiziridou

- Ο ναός ήταν ονομαστός όχι μόνο σ' όλο τον Πόντο, αλλά και σ' όλη την Ανατολή. Το πρώτο μισό του 11ου αι. ήρθε προσκυνητής στο ναό ο Αυτοκράτορας του Βυζαντίου Βασίλειος Β' Βουλγαροκτόνος. Επίσης, στο ναό γίνονταν ενίοτε και επίσημες τελετές της αυτοκρατορικής αυλής, καθώς στέψεις και γάμοι αυτοκρατόρων. Ο Αλέξιος Γ' Κομνηνός στέφθηκε αυτοκράτορας στο ναό, αλλά νυμφεύθηκε και την Θεodώρα την Κατακουζηνή. Τόσο τα αυτοκρατορικά εμβλήματα των Κομνηνών, όσο και τα νομίσματα της Κομνήνιας αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας έφεραν την εικόνα του Αγίου Ευγενίου.

- Σήμερα στο ναό δεν σώζεται καμία από τις ωραίες αγιογραφίες που τον κοσμούσαν. Σκεπάστηκαν με κονίαμα και με τουρκικές διακοσμήσεις, στο θόλο του τρούλου και παραπλεύρως αυτού.
- Το λυπηρό πάντως είναι ότι σχεδόν έχουν καταστραφεί, «πιθανότατα από εργασίες συντήρησης», οι κεραμοπλαστικοί διάκοσμοι γύρω και κάτω από την σκεπή εξωτερικώς, καθώς και οι σταυροί, που βρίσκονταν στο γείσο είναι σπασμένοι και στοκαρισμένοι. Δυστυχώς, μόνο δύο σταυροί έχουν διασωθεί.

© Thomais Kiziridou

- Σήμερα
- Ο Ιερός Ναός Αγίου Ευγενίου είναι ορθόδοξος ναός που βρίσκεται στην πόλη του Ηρακλείου Κρήτης. Πανηγυρίζει στις 13 Δεκεμβρίου, στη μνήμη του Αγίου Ευγενίου του Καππαδόκου και των έτερων 4 μαρτύρων Ευστρατίου, Μαρδαρίου, Αυξεντίου και Ορέστου.

- <https://www.pontosnews.gr/668583/pontos/treis-emvlimatikoι-naoi-tis-trapezoyn-tas-agios-eygenios-panagia-chrysokefalos/>

Πηγές

ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΧΡΥΣΟΚΕΦΑΛΟΥ

Γενικά Στοιχεία

- Η «Παναγία Χρυσοκέφαλος» ήταν ο πρώτος μητροπολιτικός ναός της Εκκλησίας της Τραπεζούντας, αλλά και ο επίσημος αυτοκρατορικός ταφικός ναός των Μεγάλων Κομνηνών. Λόγω αυτών της των χρήσεων αναφέρεται συχνά ως «μεγάλη εκκλησία» και παρομοιάζεται με την Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης. Η προσωινμία του ναού της Παναγίας οφείλεται πιθανότατα σε επιχρυσωμένες χάλκινες πλάκες που υποτίθεται ότι κάλυπταν τη στέγη του, αλλά σύμφωνα με τον Ιωσήφ Λαζαρόπουλο (14ος αι.), η ονομασία αυτή ήταν ήδη γνωστή από την εποχή του Κωνσταντίνου Θ' Μονομάχου (1042-1055) και προέρχεται από μία χρυσή εικόνα της Θεοτόκου που υπήρχε μέσα στο ναό.

Ιστορία

- Η Παναγία η Χρυσοκέφαλη θεωρείται η πιο παλιά εκκλησία της Τραπεζούντας, με κτήτορα τον βασιλιά της Καππαδοκίας και Τραπεζούντας Αννιβαλιανό, που ήταν γαμπρός του Μεγάλου Κωνσταντίνου.
- Το 913-14 ήταν έδρα του Μητροπολίτη Τραπεζούντας. Ο ναός έφερε την ονομασία Χρυσοκέφαλος, από την εποχή του Κωνσταντίνου Θ' του Μονομάχου (1042-55). Αρχικά ήταν περιτριγυρισμένος από διάφορα μοναστικά κτίσματα, όπου στη συνέχεια έγιναν καταστήματα και ξεκαθαρίστηκαν στη διάρκεια της ρωσικής κατοχής της Τραπεζούντας, το 1917. Επίσης είχε πολλά κτήματα στην περιοχή Χορτοκόπ' της Ματσούκας και αρκετά έσοδα το χρόνο. Ο ναός ανανεώθηκε πλήρως τον 11ο με 12ο αιώνα, ενώ τον 13ο και 14ο αι. επεκτάθηκε με νέα κτίσματα.
- Η Παναγία Χρυσοκέφαλος ήταν ο ναός όπου γίνονταν οι στέψεις, αλλά και οι επίσημες ταφές των Μεγάλων Κομνηνών. Ονομάστηκε χρυσοκέφαλος, λόγω των επιχρυσωμένων χάλκινων πλακών που κάλυπταν εξωτερικά τον τρούλο της. Ήταν μεγαλοπρεπής ναός, γεμάτος λάμψη με πλούσιες διακοσμήσεις.

Σημερινή Εποχή

- *Αρκετές τροποποιήσεις σημειώθηκαν μετά την άλωση της πόλης της Τραπεζούντας (1461), οπότε ο ναός μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος. Ανοίχθηκε είσοδος στη βόρεια πλευρά του ναού και προστέθηκαν ξύλινες κατασκευές στη βόρεια και ανατολική πλευρά. Στα νοτιοανατολικά του ναού καταστράφηκαν τα τόξα του νότιου κλίτους και προστέθηκε μιχράμπ. Επίσης, τα παράθυρα των υπερώων κλείστηκαν και μετατράπηκαν σε κόγχες.*
- *Από το αρχικό μοναστηριακό συγκρότημα, το οποίο περιλάμβανε τοξωτά μοναστικά κτήρια και πιθανότατα και επισκοπικό μέγαρο, δε σώζεται παρά μόνο το καθολικό. Η κρήνη που υπήρχε στη νότια πλευρά του ναού, με κρουνό σε σχήμα κεφαλής δράκοντα, ίσως καταστράφηκε το 1877. Το 1917, οπότε η Τραπεζούντα βρισκόταν υπό την κατοχή ρωσικών στρατευμάτων, αρχαιολογική αποστολή με επικεφαλής τον F. Usrenkij απομάκρυνε όλα τα προσκτίσματα που είχαν κατασκευαστεί στην ανατολική και βόρεια πλευρά του ναού μετά τη μετατροπή του σε τέμενος. Το 1918, μετά την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων, καταστράφηκε ο τάφος του Αλεξίου Δ΄ που υπήρχε στο πίσω μέρος του ναού, ανατολικά της αψίδας. Δεν σώζεται επίσης κανένα κατάλοιπο από τα υπόλοιπα μεγάλωπρα ταφικά μνημεία που υπήρχαν στο ναό και στον περιβάλλοντα χώρο του, τα οποία μας είναι γνωστά από τις πηγές.*
- *Ο ναός λειτουργεί μέχρι και σήμερα ως τζαμί, με το όνομα Ortahisar Fatih Camii. Στη διάρκεια της ανακαίνισης του 1988, το πολυτελέστατο βυζαντινό δάπεδο και το μαρμαροθέτημα της αψίδας του ιερού καλύφθηκαν με τσιμέντο. Νεότερη ανακαίνιση, κατά τα έτη 2015-2017, αποκατέστησε αρκετά την εξωτερική όψη του κτιρίου, απομακρύνοντας το κονίαμα και εμφανίζοντας το αρχικό του λιθόκτιστο. Επίσης, αποκάλυψε ψηφιδωτά στο δάπεδο, τα οποία καλύφθηκαν από προστατευτικό γυαλί, και μετακινήθηκε ο χώρος της προσευχής, ώστε αυτά να είναι επισκέψιμα. Αποδόθηκε πάλι στη μουσουλμανική λατρεία τον Νοέμβριο του 2018.*

Πηγές

- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CE%B1_%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%BF%CE%BA%CE%AD%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CF%82
- <https://www.pontosnews.gr/668583/pontos/treis-emvlimatikoi-naoi-tis-trapezoyn-tas-agios-eygenios-panagia-chrysokefalos/>